

ขอสรุปและขอเสนอแนะ

(๑) ขอสรุป

หลักเกณฑ์สำคัญของความรับผิดชอบทางละเมิดก็คือ จะต้องมี ความเสียหายเกิดขึ้น ถ้าความเสียหายยังไม่เกิดขึ้น แม้จะมีการกระทำผิดกฎหมายแล้ว ก็ไม่ถือว่าเป็นละเมิด หลักนี้เป็นที่รับรองในกฎหมายว่าด้วยละเมิดของนานาประเทศ ความเสียหายที่เกิดขึ้นนี้ แบ่งออกได้สามประเภทของสิทธิที่บุคคลมีอยู่ คือ ความเสียหายต่อสิทธิในกองทรัพย์สิน และความเสียหายต่อสิทธิในกองทรัพย์สิน

ความเสียหายต่อสิทธิในกองทรัพย์สิน เป็นความเสียหายในทางวัตถุ เป็นความเสียหายที่อาจตีราคาเป็นเงินได้ กระทบกระเทือนต่อผลประโยชน์อันเป็นตัวเงินของบุคคล เช่น ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลอันเนื่องมาจากได้รับอุบัติเหตุ การสูญเสียรายได้และผลกำไรอื่น ๆ เป็นต้น

ความเสียหายต่อสิทธิในกองทรัพย์สิน เป็นความเสียหายที่มีอยู่ในทางทรัพย์สิน ไม่อาจตีราคาเป็นเงินได้ เช่น ความเสียหายต่อสิทธิบุคคลอันเกี่ยวกับเกียรติยศชื่อเสียงเกี่ยวกับสิทธิในครอบครัว และเกี่ยวกับความผูกพันรักใคร่ซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ก็ไ้แก่ความเจ็บปวดทุกข์ทรมานและตกใจเสียขวัญ เป็นต้น

ความเสียหายต่อสิทธิในกองทรัพย์สินนี้ อาจเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่าเป็นความเสียหายในทางศีลธรรม ทั้งนี้เพื่อเน้นให้เห็นว่าความเสียหายประเภทนี้เป็นความเสียหายที่กระทบกระเทือนถึงจิตใจ หรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อนามธรรม คือ สิ่งที่มีใจตัวตน และไม่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์อันเป็นตัวเงินทั้งหมด ความเสียหายทางศีลธรรมจึงประกอบด้วยหลักสำคัญ ๒ ประการ คือ :

ประการแรก เป็นความเสียหายต่อสิทธิออกกองทรัพย์สิน

ประการที่สอง เป็นความเสียหายที่ไม่อาจคำนวณเป็นตัวเงินได้

ความเสียหายทางศีลธรรมในกฎหมายไทย ปรากฏตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๔๖ ซึ่งบัญญัติถึงกรณีละเมิดทำให้เสียหายแก่ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ซึ่งผู้ต้องเสียหายเรียกเอาค่าเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินอีกได้ รวมทั้งกรณีหนึ่งที่ต้องเสียหายเพราะผู้ใดทำผิดอาญาเป็นทุรกีลธรรมแก่ตน ก็มีสิทธิทำนองเดียวกันนี้ นอกจากนี้ยังมีกรณีละเมิดทำให้เสียหายแก่ชื่อเสียง มาตรา ๔๔๗ ก็บัญญัติให้ผู้ต้องเสียหายมีสิทธิร้องขอศาลให้สั่งบุคคลนั้นจัดการตามควร เพื่อทำให้ชื่อเสียงกลับคืนก็แทนให้ชดเชยเสียหาย หรือทั้งให้ชดเชยค่าเสียหายควบก็ได้ และในกรณีกล่าวหรือโฆษณาแพร่หลายซึ่งขอความฝ่าฝืนต่อความจริงเป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงเกียรติคุณ มาตรา ๔๒๓ ก็อนุญาตให้เรียกชดเชยค่าเสียหายทางศีลธรรมได้เช่นกัน

ความเสียหายทางศีลธรรมแยกพิจารณาออกได้เป็น ๒ กรณี คือ :

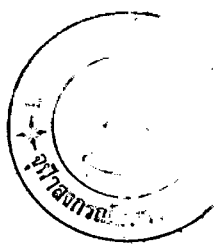
(ก) กรณีละเมิดต่อร่างกาย อนามัย ชื่อเสียง และเสรีภาพของบุคคล

อื่น ความเสียหายกรณีนี้ได้แก่

๑. ความเจ็บปวด ทักษะทรมาณ และตกใจเสียขวัญ
๒. การสูญเสียความวันรมย์ในชีวิต
๓. การสูญเสียความหวังของชีวิต
๔. ความเสียหายต่อรูปโฉมโนมพรรณ
๕. ความเสียหายต่อเสรีภาพ
๖. ความเสียหายต่อสุขภาพอนามัย
๗. ความเสียหายต่อเกียรติยศชื่อเสียง
๘. ความเสียหายอันเป็นทุรกีลธรรมแก่หญิง

(ข) กรณีละเมิดทำให้เขาถึงตาย ความเสียหายทางศีลธรรมในกรณีนี้ ได้แก่ ความเสียหายต่อความรัก หรือความเศร้าโศกเสียใจอันเนื่องมาจากความรัก อาลัยในตัวผู้ตาย ซึ่งประเทศต่าง ๆ ก็ล้วนแล้วแต่ยินยอมให้มีการเรียกค่าเสียหายต่อความรักได้ เช่น ประเทศฝรั่งเศส สวิต จีน ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกาบางรัฐ ก็มีแต่ประเทศไทย อังกฤษ ประเทศเยอรมัน และรัฐส่วนใหญ่ในสหรัฐอเมริกา เท่านั้นที่ไม่รับรองความเสียหายชนิดนี้ โดยประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันบัญญัติไว้ชัดเจนในมาตรา ๒๕๓ ว่า ความเสียหายที่ไม่เกี่ยวกับกองทรัพย์สิน จะเรียกร้องให้บังคับใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นจำนวนเงินได้ ก็แต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะ และบทบัญญัติโดยเจตพานี้ คงมีมาตรา ๔๔๗ เพียงมาตราเดียวที่ยินยอมให้ค่าเสียหายทางศีลธรรมได้ ในกรณีละเมิดต่อร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ส่วนประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของเราไม่มีข้อจำกัด เช่น มาตรา ๒๕๓ ของประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน แต่ศาลฎีกากลับตีความว่า ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้เรียกร้องค่าเสียหายทางศีลธรรมในกรณีละเมิดทำให้เขาตาย และเป็นที่น่าประหลาดอีกอย่างหนึ่งก็คือ ประมวลกฎหมายลักษณะหนี้สวิต มาตรา ๔๕ ซึ่งร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยโดยยึดถือเป็นหลักในการร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๔๔๓ กลับเปิดโอกาสให้มีการเรียกค่าเสียหายทางศีลธรรมได้ และยิ่งไปกว่านั้นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๒๐๒ เดิม ก็ได้บัญญัติให้มีการเรียกร้องค่าเสียหายทางศีลธรรมได้ ในกรณีละเมิดทำให้เขาถึงตาย แต่ครั้งแก้ไขใหม่เป็นมาตรา ๔๔๓ กลับถอดหลังเขาคงไม่ยอมให้เรียกร้องได้ ดังที่ศาลฎีกาได้วินิจฉัยไว้ในคำพิพากษาหลายต่อหลายเรื่อง ซึ่งไม่น่าเป็นไปได้เลย ข้อผิดพลาดประการหนึ่งของกฎหมายไทยก็คือ มาตรา ๔๔๓ แปลตัวบทกฎหมายไทยจากตนร่างภาษาอังกฤษผิดพลาด โดยแปลคำว่า "shall include" เป็น "ได้แก่" แทนที่จะแปลว่า "รวมตลอดทั้ง" จึงทำให้ศาลจำต้องตีความผิดพลาดไปค้วย

อย่างไรก็ตาม แมกกฎหมายไทยจะแปลคำภาษาอังกฤษผิดพลาด แต่บทบัญญัติแห่งกฎหมายลักษณะละเมิดของไทยทุกมาตราก็มิได้มีข้อความตัดสิทธิมิให้

(๒) ขอเสนอแนะ

(ก) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิดของเราได้วางหลักเรื่องค่าเสียหายไว้อย่างกว้างขวาง คือให้ผู้เสียหายฟ้องเรียกได้ทั้งค่าเสียหายทางวัตถุและค่าเสียหายทางศีลธรรม ทั้งนี้ปัญหาเพียงมาตราเดียวคือ มาตรา ๔๔๓ อันเกี่ยวกับการตีความวรรคนี้ทำให้เขาถึงตายนั้น ควรให้ค่าเสียหายทางศีลธรรมควยหรือไม่ ผู้เขียนขอเสนอแนะให้มีการตีความมาตรานี้อย่างกว้างโดยเทียบเคียงกับมาตรา ๔๒๐ และมาตรา ๔๓๘ วรรค ๒ ซึ่งเปิดโอกาสให้มีการเรียกร้องค่าเสียหายอันเนื่องจากละเมิดได้อย่างกว้างขวางอยู่แล้ว การปฏิเสธไม่ให้ค่าเสียหายทางศีลธรรมในกรณีเช่นนี้ย่อมเป็นการปฏิเสธความเป็นจริง และไม่ให้ความเป็นธรรมแก่ประชาชนทั้งยังไม่คงควยเจตนารมณ์แห่งบทกฎหมายลักษณะละเมิดอีกควย

นอกจากนี้เพื่อขจัดปัญหาที่จะถกเถียงกันต่อไปอีก ผู้เขียนขอเสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา ๔๔๓ โดยบัญญัติมาตรา ๔๔๓ ขึ้นใหม่ให้มีถ้อยคำที่ครอบคลุมถึงการเรียกค่าเสียหายทางศีลธรรม ในกรณีทำให้เขาถึงตายควยอย่างแจ่มชัดควย

มาตรา ๔๔๓ ในกรณีทำให้เขาถึงตายนั้น ค่าสินไหมทดแทนได้แก่ค่าปลงศพและค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอย่างอื่น ๆ รวมทั้งค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน (๑)

(๑) คำนี้มาจากคำในภาษาอังกฤษว่า "The damage which is not a pecuniary loss" ซึ่งในมาตรา ๔๔๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้ใช้คำว่า "ความที่เสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน" ซึ่งหมายความรวมถึง "ค่าเสียหายทางศีลธรรม" ตามนัยแห่งคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๒๖/๒๔๙๕.

เมื่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายปรากฏชัดแจ้งดังนี้แล้ว ก็เป็นอันหมดข้อสงสัย และไม่มีทางที่จะตีความไปอย่างอื่นไปได้ เนื่องจากเป็นบทบัญญัติที่ครอบคลุมถึงค่าเสียหายทางศีลธรรมในทุกกรณี ไม่ว่าจะเป็นกรณีเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ หรือชื่อเสียงก็ตาม

(ข) ผู้เขียนมีความเห็นว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย ยังหาได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิอันนอกกองทรัพย์สินอันเป็นสิทธิส่วนบุคคลในทุกกรณีไม่ สิทธิส่วนบุคคลบางประเภทใดถูกละเลยหรือมองข้ามไปเสีย เช่น สิทธิในรูปภาพของคน สิทธิที่จะไม่ถูกเปิดเผยต่อสาธารณะ ตลอดจนสิทธิที่จะไม่ถูกรบกวนทางจิตใจ จริงอยู่แม้ว่าสิทธิต่าง ๆ เหล่านี้จะได้มีการรับรองโดยกฎหมายรัฐธรรมนูญแล้วก็ตาม แต่ก็อาจฟ้องร้องบังคับได้เมื่อเกิดความเสียหายขึ้น ผู้เขียนจึงเห็นเป็นการสมควรที่จะบัญญัติเป็นมาตราเอกเทศในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในบรรพ ๑ ลักษณะบุคคล เหตุที่ต้องบัญญัติไว้ในลักษณะบุคคลเพราะเป็นกรณีคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล จึงต้องบัญญัติแยกไว้ให้เห็นเด่นชัดต่างหากจากลักษณะละเมิด นอกจากนี้การรบกวนสิทธิของบุคคลในบางกรณีอาจถือไม่ได้ว่าเป็นการอันมิชอบด้วยกฎหมาย แต่การกระทำนั้นเป็นเหตุให้เสื่อมเสียแก่บุคคลใด ก็เป็นเรื่องที่น่าคิดว่า คำพิงก์กฎหมายลักษณะละเมิดไม่สามารถนำมาใช้บังคับได้ กล่าวคือในกฎหมายลักษณะละเมิดนั้น ความบทบัญญัติแห่ง มาตรา ๘๒๑ เป็นเรื่องที่ดีถือว่าเป็นการใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะทำให้เกิดเสียหายซึ่งเป็นละเมิด แต่การคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลนี้ยังไม่ถึงกับเป็นละเมิด หากเป็นเรื่องการรับรองสิทธิส่วนบุคคลว่าใครจะทำให้เสียหายไม่ได้ แม้การกระทำนั้นจะถูกกฎหมายก็ตาม ฉะนั้นจึงควรมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายรับรองสิทธิส่วนบุคคลในบททั่วไปเรื่องบุคคล โดยบัญญัติไว้ในทำนองที่ว่า :

"บุคคลพึงได้รับความคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล หากมีบุคคลอื่นกระทำการใด ๆ แม้การกระทำนั้นจะถือไม่ได้ว่าเป็นการอันมิชอบด้วยกฎหมาย แต่การกระทำนั้นเป็นเหตุให้เสื่อมเสียแก่บุคคลใด บุคคลนั้นก็ชอบที่จะเรียกให้ระงับการกระทำนั้นได้ และถ้าพึงวิตกว่าอาจมีการกระทำเช่นนั้นอีกต่อไป จะร้องขอต่อศาลให้สั่งห้ามมิให้กระทำการนั้นได้"

เรียกร่องกาเสียหายทางศีลธรรมได้ ตรงข้ามมาตรา ๘๖๐ ซึ่งเป็นหลักใหญ่กับ บัญญัติรับรองใหญ่กระทำละเมิดให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ต้องใช้คำสั่งใหม่ทดแทน การที่ทำให้เขา ถึงตายโดยผิดกฎหมายก็ยอม เป็นการกระทำละเมิดต่อสิทธิซึ่งคุ้มครองความรักใคร่ ซ้ำกันและกัน (sentiment d' affection) ค่วย ดังนั้น บิดา มารดา สามี ภริยา บุตร หรือญาติที่ใกล้ชิดสนิทสนมกับผู้ตาย ในฐานะเป็นผู้เสียหายยอม เรียกร่องกาเสียหายทางศีลธรรมได้ นอกจากนี้คู่หมั้นและบุตรนอกสมรส ก็ยอมเรียกร่องกาเสียหายอันเนื่องจากรักอาลัยในตัวผู้ตายได้เช่นกัน เพราะมีความผูกพันอย่าง ใกล้ชิดในทางจิตใจ และในทางศีลธรรมกับตัวผู้ตาย

กาเสียหายทางศีลธรรมนี้ เป็นสิทธิเฉพาะตัวของผู้เสียหาย ไม่โอน กันได้และไม่ตกสืบไปถึงทายาท เว้นแต่สิทธินั้นจะได้รับสภาพกันไว้โดยสัญญา หรือ ใดเริ่มตนฟ้องคดีแล้ว

นอกจากนี้ในกรณีละเมิดทำให้ถึงตายนั้น หากผู้ตายมิได้ตายในทันที ผู้ตายก็ยอมมีสิทธิเรียกร่องกาเสียหายทางศีลธรรมได้ เช่น กาเสียหายเนื่องจาก ความเจ็บปวดทุกข์ทรมาน และตกใจเสียขวัญ หรือเนื่องจากบาดแผลเสียโฉม เมื่อ ผู้ตายถึงแก่ความตายเนื่องจากบาดแผลที่ได้รับนั้น สิทธิเรียกร่องอันนี้ก็อาจตกทอดไป ยังทายาทได้ หรือโอนให้กันได้ หากได้มีการรับสภาพกันไว้โดยสัญญา หรือผู้ตายได้ เริ่มฟ้องคดีนั้นแล้ว

ในส่วนนิติบุคคลถูกกระทำละเมิด ย่อมมีสิทธิเรียกร่องกาเสียหายทาง ศีลธรรมได้ ในกรณีเสียหายต่อชื่อเสียง เกียรติคุณ และเสรีภาพ

ผู้พิสูจน์กาเสียหายทางศีลธรรม ได้แก่โจทก์ผู้เรียกร่องกาเสียหายนั้น โดยนำสืบพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด แต่ถึงแม้โจทก์จะไม่นำสืบว่าตน ได้เสียหายไปจริงตามฟ้อง ศาลก็จะต้องเป็นผู้วินิจฉัยให้สมควรแก่พฤติการณ์และ ความร้ายแรงแห่งละเมิดเช่นกัน และศาลก็มีอำนาจให้กาเสียหายทางศีลธรรมสูง

กว่าความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับได้ เพราะเป็นการเปรียบเทียบกันทางจิตใจ
 ความเสียหายจึงอาจสูงกว่าความเสียหายในทางวัตถุที่ผู้เสียหายได้รับจริง เช่น กรณี
 ผู้เสียหายถูกกระทำละเมิดได้รับบาดเจ็บ บาดแผลที่ได้รับ อาจสิ้นใจรักษาไป
 เป็นจำนวนหนึ่งไม่มากนัก แต่ความเจ็บปวดและทุกข์ทรมานจากบาดแผลที่ได้รับ
 นั้นมีผลต่อจิตใจยิ่งกว่าบาดแผลนั้นมากมายนัก

สำหรับเหตุผลที่ว่าควรอนุญาตให้ผู้เสียหายในทางศีลธรรมเรียกค่าเสียหาย
 ใดหรือไม่ นั้น นักนิติศาสตร์โลกก็เถียงกันมาอย่างหนักแล้ว ความเห็นของนัก
 นิติศาสตร์ฝรั่งเศษส่วนมาก เขาใจว่าเหตุที่กฎหมายมิได้กล่าวชัดเจจนถึงเรื่องความ
 เสียหายทางศีลธรรม คงเป็นเพราะผู้ร่างลืมนึกถึงเรื่องนี้ มิใช่ว่าผู้ร่างมีเจตนา
 ไม่รับรู้ในเรื่องความเสียหายทางศีลธรรม และในที่สุดนักนิติศาสตร์ส่วนใหญ่ก็เห็น
 ว่าการที่ดีกว่าความเสียหายทางศีลธรรมไม่มีความรับผิดชอบทางละเมิด คู่จะขัดกับ
 ความยุติธรรมเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งศาลฝรั่งเศษก็มีความเห็นคล้ายตาม โดยยินยอมให้
 มีการเรียกร้องค่าเสียหายทางศีลธรรมได้ และกฎหมายของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก
 ก็ในวันนี้จะก้าวหน้าออกไป โดยมีบทบัญญัติรับรองความเสียหายทางศีลธรรมเอาไว้
 ความคิดที่ว่าค่าเสียหายทางศีลธรรมเรียกร้องไม่ได้นั้น ก็มีแต่จะสูญหายไปเป็นลำดับ
 สำหรับในประเทศไทย ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิวัฒนาการนี้จะช่วยกระตุ้นให้
 นักนิติศาสตร์ และศาลหันมาพิจารณาหตุกฎหมายและแนวคำพิพากษาของศาลฎีกา
 อันด้าสมัยเกี่ยวกับเรื่องนี้อีกครั้งหนึ่ง และผู้เขียนเชื่อว่าอีกไม่นานนัก คำวินิจฉัย
 ของศาลฎีกาที่ว่า "ไม่มีบทกฎหมายบัญญัติให้เรียกร้องค่าเสียหายทางศีลธรรมใน
 กรณีละเมิดทำให้ถึงตายได้" คงจะได้รับการทบทวนอย่างรอบคอบ และเปลี่ยนแปลง
 ไปในทางให้สิทธิแก่ผู้เสียหายอย่างไม่ต้องสงสัย เพราะความเป็นธรรมเท่านั้น
 ที่จะจรรโลงวงการกฎหมายไทยให้ก้าวหน้าต่อไปในอนาคต ความคิดอันกับแคบ
 ไม่เป็นธรรมซึ่งขัดขวางต่อความเจริญก้าวหน้า จะต้องถูกกำจัดให้หมดสิ้นไปไม่เร็ว
 ก็ช้า ตามกฎแห่งอนิจจัง

ถ้ามิได้ตายทันที ค่าสินไหมทดแทนได้แก่การรักษาพยาบาล รวมทั้งค่าเสียหายที่ต้องขาดประโยชน์ท่ามาหาได้เพราะไม่สามารถประกอบกรงานนั้นด้วย

ถ้าว่าเหตุที่ตายลงนั้น ทำให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดต้องขาดโรคอุปการะตามกฎหมายไปควยไซร ทานว่าบุคคลนั้นชอบที่จะได้รับค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น

และถ้าจะให้กระจ่างชัดยิ่งไปกว่านั้น ผู้เขียนขอเสนอให้มีการแก้ไขบทบัญญัติในมาตรา ๔๔๖ โดยเพิ่มคำว่า "ชื่อเสียง" เข้าไว้ในมาตราดังกล่าวด้วย ซึ่งหากแก้ไขแล้วก็จะเป็นอย่างนี้คือ

มาตรา ๔๔๖ : ในกรณีทำให้เขาเสียหายแก่ ร่างกาย หรืออนามัยก็ดี ในกรณีทำให้เขาเสียเสรีภาพ หรือชื่อเสียงก็ดี ผู้ต้องเสียหายจะเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อความที่เสียหายอย่างอื่น อันมิใช่ตัวเงินควยอีกก็ได้ สิทธิเรียกร้องอันนี้ไม่โอนกันได้ และไม่ตกสืบไปถึงทายาท เว้นแต่สิทธินั้นจะได้รับสภาพกันไว้โดยสัญญา หรือได้เริ่มฟ้องคดีตามสิทธินั้นแล้ว

อนึ่ง หญิงที่ต้องเสียหายเพราะผู้ใดทำผิดอาญา เป็นทุจริตกรรม แกตน ก็ย่อมมีสิทธิเรียกร้องทำนองเดียวกันนี้.

คำว่า "สิทธิส่วนบุคคล" จะมีขอบเขตแค่ไหน เป็นเรื่องที่อยู่ใน
ดุลพินิจของศาล ผู้พิพากษาไม่เพียงแต่กำหนดขอบเขตของการให้ความคุ้มครอง
อำนาจหน้าที่ที่ไม่อาจกำหนดให้ตายตัวได้ ศาลต้องวางแนวใหม่อยู่เสมอ เพราะ
ต้องคำนึงถึงการให้ความคุ้มครองเสรีภาพของบุคคลกับความสงบเรียบร้อย และการ
ถูกรบกวนจากเสรีภาพดังกล่าวประกอบกัน.

ค. ได้มีหลักการใหม่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช ๒๕๑๗ มาตรา ๓๖ ว่า

"บุคคลใดต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุด หากปรากฏคำพิพากษา
ของศาลหรือสิ้นคดีชั้นพิพากษาใหม่ในภายหลังว่า บุคคลนั้นมีใจเป็นผู้กระทำความผิด
ยอมมีสิทธิที่จะได้รับค่าทดแทน และได้รับบรรดาสีทธิที่เสียไปเพราะผลแห่งคำพิพากษา
นั้นคืน ทั้งนี้ตามเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ"

หลักการที่ใหม่บุคคลต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุด ทั้ง ๆ ที่
ปราศจากความผิด มีสิทธิได้รับค่าทดแทน และได้รับบรรดาสีทธิที่เสียไปเพราะผลแห่ง
คำพิพากษานั้นคืน เป็นหลักการที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนในรัฐธรรมนูญไทยและกฎหมาย
ไทย แต่อย่างไรก็ตามหลักการที่ว่านี้จะต้องมีการบัญญัติรายละเอียดเกี่ยวกับเงื่อนไข
และวิธีการที่จะได้รับค่าทดแทนไว้ในกฎหมายอีกฉบับหนึ่งเป็นพิเศษ หลักการนี้มีส่วน
เกี่ยวข้องกับเรื่องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการละเมิดอยู่มาก เพราะเป็นกรณีที่สามารถถือได้
ว่ารัฐกระทำละเมิดต่อบุคคล อาจเป็นควยตัวแทนของรัฐคือ เจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมตัว
ผู้เสียหายมาดำเนินคดี โดยจงใจที่จะแกล้งหรือควยความประมาทเลินเล่อก็ตามที่
เมื่อบุคคลนั้นต้องได้รับโทษทางอาญาไม่ว่าจะเป็นการประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ
หรือริบทรัพย์สินก็ตาม เขาย่อมเป็นผู้ที่ได้รับความเสียหายซึ่งมีสิทธิได้รับค่าสินไหม
ทดแทนจากรัฐ ซึ่งผู้เขียนขอเสนอให้มีการบัญญัติไว้ในกฎหมายใหญ่เสียหายได้รับค่า
สินไหมทดแทนทั้งเพื่อความเสียหายในทางวัตถุและในทางศีลธรรม สำหรับค่าเสียหาย
ทางวัตถุก็เช่น การถูกขังทำให้มีโรคภัยไข้เจ็บเบียดเบียน ก็เรียกค่ารักษาพยาบาล
ได้ นอกจากนี้อาจเรียกค่าสูญเสียความสามารถในการประกอบกิจการงานทั้งสิ้นเชิงและ

บางส่วนได้อีกด้วย ส่วนค่าเสียหายทางศีลธรรมนั้น สามารถเรียกได้หลายประเภท เช่น ค่าสูญเสียความรื่นรมย์ในชีวิต, ค่าสูญเสียความหวังในชีวิต ค่าความเจ็บปวดทุกข์ทรมาน และตกใจเสียขวัญ ค่าเสียสุขภาพ อนามัย ค่าสูญเสียเสรีภาพ ค่าสูญเสียเกียรติยศชื่อเสียง และถูกลดฐานะชีวิต สามีภริยา บุตร ตลอดจนญาติพี่น้อง ก็มีสิทธิเรียกค่าเสียหายได้ อันเนื่องมาจากความรักรักษาในตัวของตนได้อีกด้วย

ตามข้อเสนอแนะทั้งสามประการข้างต้นนั้น ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับการพิจารณาจากฝ่ายนิติบัญญัติด้วยดี เพื่อที่จะแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายไทย ให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ซึ่งหากกฎหมายไทยได้บัญญัติหลักการเกี่ยวกับค่าเสียหายทางศีลธรรมทั้งสามประการดังกล่าวข้างต้นแล้ว ก็เชื่อแน่ว่าการแก้แค้นทดแทนกันเป็นส่วนตัวที่มีจะปรากฏอยู่เสมอก็คงจะเบาบางลงไป เพราะผู้ต้องเสียหายได้รับการแก้ไขเยียวยาจากบ้านเมืองเป็นที่พอใจแล้ว ก็ยอมจำนนแก้แค้นทดแทนกันเอง นับว่าเป็นการแบ่งเบาภาระของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปราบปรามอีกโสดหนึ่งด้วย.